

УДК 619:616.98:579.842.14

ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДІВ ВИДІЛЕННЯ САЛЬМОНЕЛ З ПРОДУКТІВ ПТАХІВНИЦТВА

Дворська Ю.Є., к.в.н., доцент

Фотіна Т.І., д.в.н., професор

Фотіна Г.А. к.в.н., доцент

jdvorska@mail.ru, Сумський НАУ

Анотація. В статті представлені і проаналізовані результати експериментальних досліджень щодо вивчення та порівняльної оцінки ефективності схем виділення сальмонели із продукції птахівництва за міжнародними стандартами та за допомогою експрес-методу Рідаскрін Сальмонела.

Ключові слова: продукція птахівництва, стандарти, ізоляція, мікроорганізми, реізоляти, інкубація, експрес-методи, культивування, контамінація, сальмонела.

Актуальність проблеми. Харкові токсикоінфекції - гострі інфекційні захворювання, що викликаються умовно-патогенними бактеріями, які продукують екзотоксини. При попаданні мікроорганізмів в харчові продукти в них накопичуються токсини, які можуть викликати отруєння людини. У більшості країн, де є системи звітності щодо випадків хвороб харчового походження, протягом минулих десятиліть зареєстровано значне збільшення поширеності захворювань, що викликаються мікроорганізмами в продуктах харчування. До числа цих мікроорганізмів відносяться *Salmonella* spp., *Campylobacter jejuni*, *Listeria monocytogenes* або такі, як *E. coli* O157.

Серед харчових токсикоінфекцій сальмонельоз становить одне з наважливіших загальнобіологічних і соціально значущих захворювань, тому для боротьби з ним поєднують свої знання та працю фахівці ветеринарної і гуманної. Особливістю сучасної епідеміології сальмонельозу є збільшення кількості харчових спалахів токсикоінфекцій, пов'язаних, насамперед, з вживанням м'яса птиці і продуктів птахівництва. В багатьох країнах саме такий шлях зараження є домінуючим [4].

В Україні відзначається захворюваності зростання сальмонельозом по порівняно з минулим роком. Так, масове захворювання сальмонельозом жителів столиці після вживаннямня в їжу курей- гриль спостерігалось на початку червня поточного року, результаті цього випадку постраждало 46 чоловік, з них 4 - діти.

Завдання дослідження. Завданням дослідження була оцінка ефективності методів контролю контамінації м'яса птиці, що регламентовані міжнародними стандартами, на предмет якісної і кількісної оцінки реізоляції *Salmonella* spp. та порівняння ефективності експрес-методу «Рідаскрін Сальмонела» як з точки зору методології та і отриманих результатів.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження проводили на базі лабораторії кафедри ветсанекспертизи, мікробіології, зоогієни та безпеки і якості продуктів тваринництва факультету ветеринарної медицини СНАУ. Поставлену задачу вирішували шляхом випробування способів виділення мікроорганізмів роду *Salmonella* з харчових продуктів шляхом офіційно зареєстрованих культуральних методи ізоляції сальмонел із харчових продуктів та із застосуванням експрес-методу виявлення сальмонел в продуктах харчування Рідаскрін Сальмонелла (R-Biofarm, Germany).

В роботі використовували культури штамів *Salmonella enteritidis* та *Salmonella typhimurium*, що були ізольовані нами попередньо із продуктів птахівництва, оптичний стандарт мутності ДНКІБШМ, м. Київ. Стерильний м'ясний фарш, який був виготовлений із курячих стегенець, придбаних в мережі роздрібної торгівлі. Із ясного фаршу готували наважки масою 150 г. В кожную із наважок вносили суспензії сальмонел кожного підвиду окремо з наступними розрахунковими концентраціями: 1×10^{-1} – 1×10^3 КУО/г породукту. Ідентифікацію ізольованих культур мікроорганізмів здійснювали, використовуючи визначник Берджі (1997).

Результати дослідження. На першому етапі нами була проведена робота щодо аналізу та порівняльної оцінки ефективності схем виділення сальмонели із продукції птахівництва, які застосовуються в зарубіжній і вітчизняній лабораторній практиці, розробки доступної і ефективної для практичних досліджень методики виявлення сальмонел в продукції птахівництва

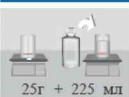
Схема виявлення сальмонел в продуктах харчування за допомогою тест-системи «РИДАСКРИН® Сальмонелла».

Протокол

1

Збагачення

- зразок масою 25 г (мл) помістити в МПБ (1:9)
- інкубувати при $35 - 37 \pm 1^\circ\text{C}$ впродовж 16-20 годин

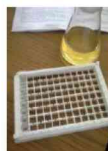

2

Зв'язування бактерій роду *Salmonella* зразка

- додати в лунки по 100 мкл розчинів: позитивний, негативний контроль та зразок після збагачення
- інкубувати при $35 - 37 \pm 1^\circ\text{C}$ впродовж 30 хвилин (накрити плівкою)

3

Перше промивання

- звільнити лунки від вмісту (обережно: зразки можуть містити патогенні бактерії!)
- промити 7 разів, кожен раз з 300 мкл буферного розчину

4

Вторинне збагачення бактерій роду *Salmonella* spp.

- додати 250 мкл бульону з *Salmonella*
- інкубувати впродовж 4 годин при $35 - 37 \pm 1^\circ\text{C}$ (накрити плівкою) (5.5 годин згідно протоколу AFNOR або кислотомістяться та кислотоутворюючих зразків).

5

Перенесення зразків/ Підтвердження

- зберегти бульон збагачення з *Salmonella*, якщо необхідно
- пряме підтвердження позитивного результату на селективному агарі
- звільнити лунки (або на вибір: промити 3 - 5 разів) обережно: бульон може містити патогенні бактерії!)

6

Додавання кон'югату

- додати 100 мкл кон'югату
- інкубувати при $35 - 37 \pm 1^\circ\text{C}$ впродовж 30 хвилин (накрити плівкою)

7

Друге промивання

- звільнити лунки
- промити 7 разів, використовуючи кожен раз по 300 мкл буферного розчину

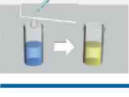
8

Додавання субстрату та облік результатів

- додати 100 мкл субстрату/ хромогену
- інкубувати 15 хвилин при кімнатній температурі в темному місці
- зміна кольору з рожевого на синій свідчить про наявність *Salmonella*

9

Додавання стоп-розчину та облік результатів

- додати 100 мкл стоп-розчину
- зміна кольору з синього до жовтого свідчить про наявність *Salmonella*
- облік оптичної щільності (ОЩ) при 450/ довжина волни порівняння 620

Негативний контроль	Позитивний контроль	
< 0.150 од ОЩ	≥ 1.000 од ОЩ	
Негативний контроль	Сумнівна проба	Позитивна проба
< 0.185 од ОЩ	≥ 0.185 to < 0.200 од ОЩ	≥ 0.200 од ОЩ

В світовій практиці використовують два офіційно зареєстрованих культуральних методи ізоляції сальмонел із харчових продуктів: згідно міжнародних стандартів (ДСТУ EN 12824:2004 "Мікробіологія харчових продуктів і кормів для тварин. Горизонтальний метод виявлення *Salmonella*" (державний стандарт України, гармонізований з ISO 6579) та ДСТУ ISO 6579:2006 "Мікробіологія

харчових продуктів і кормів для тварин. Методика виявлення *Salmonella* spp" (державний стандарт України, гармонізований з ISO 6579) [1,2,3].

Обидва методи регламентують посів дослідної проби в спеціальні рідкі середовища збагачення з метою накопичення бактеріальної маси, наступний пересів культур на поверхню щільного поживного середовища та подальшу ідентифікацію типових колоній мікроорганізмів за біохімічними тестами.

Експрес-методи виявлення патогенних бактерій із продуктів харчування мають ряд переваг, включаючи скорочення терміну проведення досліджень з декількох днів до 23-24 годин. Схема проведення досліджень надано нижче.

З метою порівняльної оцінки ефективності схем виділення сальмонел з продукції птахівництва за міжнародними стандартами та експрес-методом ІФА «Рідаскрин Сальмонела» ми провели дослідження контамінованого сальмонелою м'ясного фаршу. Результати досліджень надано в таблиці 1.

Вищезазначені методи дозволяють провести лише якісний аналіз продуктів харчування на наявність мікроорганізмів роду *Salmonella*.

Таблиця 1

Результати виділення сальмонел із експериментально контамінованого м'ясного фаршу

Доза зараження (КУО/г)	Дослідження через 24 години після зараження		Дослідження через 48 години після зараження	
	ISO enteriditis/typhymurium	Рідаскрин enteriditis/typhymurium	ISO enteriditis/typhymurium	Рідаскрин enteriditis/typhymurium
1,0	-/-	+/-	+/-	+/-
1,0	-/-	+/-	+/-	+/-
1,0	-/-	+/-	+/-	+/-
10,0	+/-	+/-	+/+	+/+
10,0	+/-	+/-	+/+	+/+
10,0	+/-	+/-	+/+	+/+
100,0	+/+	+/+	+/+	+/+
100,0	+/+	+/+	+/+	+/+
100,0	+/+	+/+	+/+	+/+
1000,0	+/+	+/+	+/+	+/+
1000,0	+/+	+/+	+/+	+/+
1000,0	+/+	+/+	+/+	+/+

Висновки

1. Культуральні методи виділення *Salmonella* spp., з харчових продуктів за ДСТУ EN 12824:2004 та ДСТУ ISO 6579:2006 достатньо ефективні, мають високу чутливість, а рівень відкриваємості проб складав 106,1 – 124,3. Показник реізоляції бактерій (%) прямопропорційно залежний від дози контамінації м'ясного фаршу і має тенденцію до збільшення при підвищенні дози зараження харчового продукту.
2. Виділення *Salmonella* spp. із продуктів птахівництва за експрес-методом «Рідаскрин Сальмонела» має переваги в швидкості проведення досліджень при найменших дозах зараження – через 24 години культивування при дозі зараження 1,0 КУО/г, має вищі рівні реізоляції сальмонели з урахуванням дози кампілобактерій, що внесена в продукт (млн/см³): на 4,0%; 4,0%; 5,9%; 5,9%; 4,9% в порядку зростання дози контамінації, відповідно.

Література

1. Мікробіологія харчових продуктів і кормів для тварин. Горизонтальний метод виявлення *Salmonella*" (державний стандарт України, гармонізований з ISO 6579) : ДСТУ EN 12824:2004. – К.: Держспоживстандарт України, 2005 р., 28 с. – (Національний стандарт України).
2. Мікробіологія харчових продуктів і кормів для тварин. Загальні настанови мікробіологічних досліджень (ISO 7218:1996, IDT) : ДСТУ ISO 7218:2008. – [Чинний від 2011-01-01]. – К.: Держспоживстандарт України, 2008. – 11 с. – (Національний стандарт України).

3. ISO 6579: 2002 "Microbiology of food and animal feeding stuffs – Horizontal method for the detection of *Salmonella* spp."
4. Олійник Лідмила Вікторівна. Система моніторингу, контролю і профілактики токсикоінфекцій сальмонельозної та ешерихіозної етіології: Автореф. дис. д-ра вет. наук: 16.00.09 / Львівська національна академія ветеринарної медицини ім. С.З.Гжицького. — Львів, 2004. — 33с.

СРАВНИТЕЛЬНАЯ ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ МЕТОДОВ ВИДЕЛЕНИЯ САЛЬМОНЕЛЛ ИЗ ПРОДУКТОВ ПТИЦЕВОДСТВА

Дворская Ю.Е., к.в.н., доцент

Фотина Т.И., д.в.н., профессор

Фотина А.А., к.в.н., доцент, jdvorska@mail.ru, Сумский НАУ

Анотация. В статье представлены и проанализированы результаты экспериментальных исследований по изучению та сравнительной оценке эффективности схем выделения сальмонелл из продукции птицеводства по международным стандартам и с помощью экспресс-метода Ридаскрин Сальмонелла.

Ключевые слова: продукция птицеводства, стандарты, изоляция, микроорганизмы, реиолаты, инкубация, экспресс-метод, культивирование, контаминация, сальмонелла.

COMPARISON OF SALMONELLA ISOLATION METHODS FROM POULTRY PRODUCTS

Dvorska J.E., PhD., Assoc.Prof

Fotina T.I., DcS., Prof.

Fotina H.A., PhD., Assoc.Prof jdvorska@mail.ru

Sumy National Agrarian University

Summary. Data on salmonella isolation from poultry products with international cultural methods and using Ridascreen Salmonella test systema are presented and analysed in this paper.

Key words: poultry products, standart, isolation, microorgasisms, reisolates, incubation, express-methods, cultivation, contamination, salmonella.

УДК: 619:616.98:579.873.21

ЖИТТЄЗДАТНІСТЬ M. BOVIS В МОЛОЦІ, КЕФІРІ, СМЕТАНІ

Дзьомбак Д. В., молодший науковий співробітник

ddv80@list.ru

Національний науковий центр «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини», Харків

Анотація. В статті наведені результати досліджень з вивчення життєздатності мікобактерій бичачого виду при перебуванні їх в пробах молока, кефіру та сметани.

Ключові слова: мікобактерії туберкульозу бичачого виду, життєздатність, вірулентність, мінливість.

Актуальність проблеми. Відомо, що хвора на туберкульоз велика рогата худоба в період інтенсивної лактації з молоком може виділяти *M. bovis* [1, 2]. При згодовуванні незнезараженого молока телятам у них через 3 – 6 місяців відмічали позитивні реакції та туберкулін для ссавців, а при діагностичному забої цих тварин в мезентеріальних лімфатичних вузлах були виявлені характерні для туберкульозу ураження [3]. Що стосується життєздатності збудника туберкульозу в молоці то літературні дані різних авторів з цього приводу є суперечливими, а дослідження з визначення строків виживання *M. bovis* в молоці та молочних продуктах за останні 20 – 25 років в Україні не проводились.

Завдання дослідження. Визначити стоки зберігання життєздатності *Mycobacterium bovis* в пробах молока, кефіру, сметани.

Матеріал і методи дослідження. При проведенні досліджень використовували референтний штам Vallee збудника туберкульозу бичачого виду. Для контамінації тест-об'єктів використовували